स्तद्विनाशकृत् । त्रिकोणमीनकीटाढ्यं न स्यादन्यत्र दोष-
दमिति" । एतत्फलमनार्षत्वादुपेक्ष्यम् । इतोन्यच्च मेष-
सिंहादिकं नवपञ्चमं ग्रहमैत्रीसत्त्वान्मित्रं नवपञ्चममिति
ननु मीनकर्कादिकमपि त्रिकोणं ग्रहमैत्रीसत्त्वान्मित्रनवप-
ञ्चममिव, कथं ? गुरोश्चन्द्रोमित्रमेव चन्द्रस्य तु गुरुः
समोऽपि मित्रमिव "अप्रदोषतैव विगुणस्य गुणः" इति
न्यायात्तथा सति त्रिकोणदोषोच्छेदापत्तिः स्यादिति
चेत् उच्यते यत्र ह्येकस्य मित्रत्वमपरस्य समत्वन्तत्र
दुष्टनवपञ्चममिति व्यवहारः । तादृशं मीनकर्कादिकं
त्रिकोणचतुष्टयमेव सम्भवति । यत्र तूभयोरपि ग्रहमै-
त्री तत्रैव मेषसिंहादिके मित्रनवपञ्चममिति व्यवहृतिः ।
अयञ्च परिहारो वरवध्वोर्मातृपित्रोरित्यस्यापि दोषा-
न्तरस्य सत्यसति वा समूलत्वे नाशको भवति तुल्यन्या-
यत्वात् । मृतमातापितृकयोस्तु वरवध्वोर्नायं दोषो-
न्मेषः एवं द्विद्वादशेऽपि । तथा जगन्मोहने वसिष्ठ
कश्यपौ । "द्विद्वादशं शुभं प्रोक्तं मीनादौ युग्मराशिषु ।
मेषाद्ययुग्मराशौ तु निर्द्धनत्वं न संशयः । "आयुष्य
सम्पत्सुततोगसम्पत्पुत्रार्थसम्पत्पतिसौख्यसम्पत् । सौभाग्य
सम्पद्धनधान्यसम्पत् झषादियुग्मे क्रमतः फलानि ।
अजादियुग्मे क्रमतः फलानि वै वैधव्यमृत्युर्वधबन्धनानि ।
वियोगसन्तापमतीव दुःखं वसिष्ठगर्गप्रमुखैः स्मृतानि"
इति । अथैवंविधेऽपि प्रीतिषट्काष्टकादिविषये नाड़ीदोषः
सर्वथा त्याज्य एवेत्याह नाड्यृक्षशुद्धिर्यदीति । वक्ष्यमाणानां
त्रिविधनाड़ीनक्षत्राणां शुद्धिः स्त्रीपुरुषनक्षत्रस्थितिरे-
कस्यां कस्यामपि नाड्यां यदि न भवति तदा प्रीतिषट्काष्ट-
कादि भवति तदा विवाहः कार्यः। यद्येकस्यां नाड्यां स्त्रीपु-
रुषनक्षत्रस्थितिस्तदा तु नैव विवाहः। उक्तञ्च रत्नमालायाम्
"भवनपतिसुहृत्त्वं स्यात्तथैकाधिपत्यं यदि भवनवशित्वञ्चैव
षट्काष्टकेऽपि । शुभकृदिह विवाहोऽन्योन्यताराविशुद्धौ
यदि खलु फणिचक्रे स्यान्न नाड़ीसमाज" इति । अपिश-
ब्दान्नवमपञ्चमद्विद्वादशयोरपि । अत्र केचित् षड़ष्टक-
स्यैव मरणरूपानिष्टफलश्रवणान्न तस्यापवादकः षट्काष्टके-
पीति परिहारः, किन्तु निन्दां प्रतिपादयतोऽपिशब्दान्त
स्य वाक्यस्याधिपतिमैत्र्यादिगुणप्रशंसाद्वारा नवपञ्चम-
द्विद्वादशयोरेव दुष्टभकूटयोर्विधानपर्यवसानात्तयोरेवाप-
वादक इति यथा "ब्रह्महापि नरः पूज्यो यदि स्याद्वि
पुल धनमिति" अत्र वाक्ये धनस्तुतिर्धनवन्नरपूजापरा न
तु धनवद्विप्रघ्ननरपूजापरापीति मैवं वोचः "द्विद्वादशे वा
नवपञ्चमे वा षट्काष्टके" इत्यादि वसिष्ठादिवाक्यानि दुष्टभ-
कूटापवादभूतान्यधिपतिमैत्र्यादिविशिष्टं षडष्टकादि विद-
धते । षट्काष्टके मृत्युरित्यादीनि निन्दार्थवादवाक्यानि-
ग्रहवैरपरस्तषड़ष्टकादिविषयाणि अन्यथा दुष्टफलषड-
ष्टकनिराकरणस्य नवपञ्चमस्य द्विद्वादशयोरपि तुल्यत्वे-
नापवादकवाक्यानां विषयालाभात् । दृष्टान्ते तु ब्रह्म-
घ्नप्रायश्चित्तविधानस्य वैयर्थ्यापातात् धनस्तुतिर्धनवत्
प्रशंसापरैवेति युक्तमुत्पश्यामः । अथ नाड़ीसमाजप-
दस्यायमर्थः । अश्विन्यादित्रिकगणनया त्रिविधानां नाड़ी
नक्षत्राणां वेधो नाड़ीसमाजः । यदाह श्रीपतिः "ना-
ड्यस्त्रिस्रोन्यस्तनिःशेषधिष्ण्यास्त्रिभ्यश्चाश्वादिभ्य एव प्र-
सूताः । सर्पाकारास्तत्र नाड़ीसमाजो नक्षत्राणामेकना-
ड़ीस्पृशां स्यादिति"। एवञ्च यत्र भकूटादयः सप्तभेदाः शुभा
भवन्ति । तत्र नाड़ीदोषश्चेत्तदा विवाहो न विधेयः ।
उक्तञ्च सप्तर्षिमते विवाहपटले । "सदा नाशयत्येक ना-
डीसमाजो भकूटादिकान् सप्तभेदान् प्रशस्तानिति"। अत्र
केचित् । नाडीसमाजशब्दोपादानात् समाजशब्दस्य
समुदायवाचित्वात् यदा त्रिचतुःपञ्चपर्वनाड़ीत्रयसमु-
दाये स्त्रीपुरुषनक्षत्रयोरेकनाड्यां पातस्तदा समस्तवश्यादि
गुणसत्त्वे विवाहोनैव भवेत् । यदा त्रिचतुःपञ्चपर्व्व-
नाडीष्वेकैव नाडी स्त्रीपुरुषयोःस्यात्तदा भवत्येव विवाहः ।
अतएव "भकूटादिकान् सप्तभेदांश्च ते तामिति" वीपरीतं
वचनमनुकूलम् । अस्यायमाशयः" ते इति बहुत्वात्सप्त
भकूटादयः शुभास्तामित्येकवचनानुरोधादेकामेव ना-
डीं परिहरेयुः न तु नाडीसमाजमित्याहुः । तच्चि-
न्त्यम् । यतश्चतुस्त्रिद्व्यङ्घ्रिभोत्थायाः" इति वाक्याच्चतु-
श्चरणनक्षत्रोत्पन्नायाः कन्याया स्त्रिपर्व्वैव, त्रिचरणन-
क्षत्रोत्पन्नायाः कन्यायाःद्विपर्वैव द्विचरणनक्षत्रोत्पन्नायाः
कन्यायाः पञ्चपर्वैव नाडी गणनीयेति नियमाद्युगपन्नाडी-
त्रयविचारासम्भव एव । किञ्च रत्नमालादिवाक्येषु
पार्थक्येन नाडीत्रयाभिधानात्तत्रत्यसमाजपदं नाडी-
संस्थनक्षत्रसमुदायपरं तथाहि "अश्वादिभ्यस्त्रिभ्य
एव नक्षत्रेभ्यः प्रसूता न्यस्तनिःशेषधिष्ण्या सर्पाकारा-
स्त्रिस्रोनाड्यःस्युः तत्रैकनाडीस्पृशां नक्षत्राणां समाजो
नाडी स्यात् इति । ननु "यस्मादनर्थकलहागममृत्यवः
स्युः पाणिग्रहादनु तयोः खलु नाडीयोगे । तस्माच्चतु-
स्त्रियमलाङ्घ्रिषु भेषु नूनं नाडीसमाजइतिचिन्त्यमनु-
क्रमेणेति" वृद्धगर्गवचनान्नाडीसमाजएव स्थिते दोषः नै-